

JÁN HVOZDÍK:

Vzťah žiaka k školskej práci

(So zreteľom na stredný školský vek.)

Vydalo Slovenské pedagogické nakladateľstvo v Bratislave, 1964; strán 288, cena viaz. 25,50 Kčs.

Cieľom práce docenta dr. J. Hvozdíka, riaditeľa košickej psychologicko- výchovnej poradne bolo jednak preveriť rad doterajších poučiek o faktoroch pozitívne alebo negatívne ovplyvňujúcich školskú prácu žiaka, jednak ich doplniť faktami, poučkami logicky vyplývajúcimi z jeho široko založených výskumov týkajúcich sa tejto problematiky.

Prvé dve kapitoly jeho diela rozvíjajú jednak psychologickú a pedagogickú problematiku vzťahu žiaka k školskej práci, jednak informujú o metódach a materiále jeho výskumu. Prichádza potom obsiahla kapitola, ktorá oboznamuje už s výsledkami výskumu, a to čo sa týka rozličných vzťahov žiakov k školskej práci, ale i k práci vôbec, pričom si osve všima závislosti na veku, pohlaví, prospechu, rozumovej úrovni, sociálnom pôvode; analyzuje i rozličné motivácie žiakov v kladných, resp. v záporných postojoch k práci, k učeniu, hľadá motívy obľúbenosti i neobľúbenosti jednotlivých predmetov (či už ide o faktory osobné, pôsobenie učiteľa, alebo o ekonomickú zainteresovanosť, postoj rodičov a pod.); rozoberá postoje žiakov k školským a k domácim úlohám, ku skúškam a ku klasifikácii, napokon sa venuje otázkam istých záporných javov v učebnej práci žiakov, ako je nedisciplinovanosť, príčiny zlyhávania a pod.

Čitateľ tu dostáva bohatý, mnohostranný obraz o práci žiaka v pozitívnych i v negatívnych reláciách, autor sa však neuspokojuje len dôkladným poznávaním daného stavu, ale od poznatkov prechádza hneď k tvorivému, nápravnému činu. Nasledujúca obsiahla kapitola týka sa už procesu vytvárania zodpovedného vzťahu žiakov k učebnej práci. Ide tu hlavne o zástož nasledujúcich faktorov v tomto procese: pedagogické usmernenie (presviedčanie, vzbudenie záujmu, výchova zmyslu pre čestnosť a pod.), moment úspechu, osobnosť učiteľa, pôsobenie rodiny. V tom-

to rámci referuje potom autor aj o výsledkoch niektorých pokusných opatrení na zlepšenie vzťahu žiaka k učeniu.

Posledná kapitola diela je venovaná psychológii a metodike výchovného pôsobenia na žiakov, ktorí narúšajú školskú pracovnú disciplínu.

Autor, ako vidieť z uvedeného, rozoberá problematiku vzťahu žiaka k školskej práci, predpoklady školskej úspešnosti žiaka ozaž mnohostranne, dôkladne — a chce nielen poznávať, ale i naprávať, od skúsenosti prechádzať k teórii a k zdokonalenej praxi. Východiskom je mu široko založený výskum, uskutočňovaný rozmanitými metódami, aby sa jednak problematika dokonalejšie, vo viacerých smeroch preskúmala, jednak aby sa mohli výsledky, získané rozmanitými metódami vzájomne kontrolovať; tu využil aj najnovšie postupy matematicko-štatistické na preverenie hodnovernosti zistených vzťahov. Text je doplnený mnohými štatistickými tabuľkami, diagramami, teória sa oživuje, osviežuje aj mnohými citátmi z odpovedí žiakov, záznamov učiteľov, z výskumných protokolov a pod., a tak sa čitateľovi dostávajú pohľady na konkrétne osoby žiakov, učiteľov. Autor vedel dať svojmu dielu nielen vedeckú presvedčivosť, ale aj pútavosť, sviežosť, poznatky sprístupňoval nielen teoretikovi, ale aj praktikovi.

Práca J. Hvozdíka stáva sa takto bezспорu cenným prínosom nielen pre našu pedagogickú teóriu, ale aj pre výchovnú prax. Je adresovaná predovšetkým našim učiteľom, ale je pritom veľmi aktuálna aj pre vychovávateľov i pre rodičov. Ťažiskom je síce problematika žiaka stredného školského veku, ale poznatky, poučky vyvo- dené v tejto oblasti platia zväčša aj pre prácu na školách 2. cyklu. Takto sa stáva táto kniha aktuálnou nielen pre vychovávateľov v detských domovoch, ale aj pre vychovávateľov v domovoch mládeže všetkého druhu — veď školská práca, jej napomáhanie patrí i na domovoch medzi prvoradé úlohy vychovávateľov. Rozsah knihy a jej miestami náročnejšie podaný text iste neodradí vychovávateľov pozorne sa do nej začítať a nájsť v nej všetko to, čo môžu vo svojej práci úspešne využiť v prospech zdokonalenia vzťahu žiaka k školskej práci.

J. ČEČETKA